

"Tocar Bach m'apassiona"

Toti Soler acaba d'editar un nou disc, 'Lydda' (nom d'una ciutat de Palestina on diuen que va morir Sant Jordi). El disc aplega catorze temes acurats que donen elements suficients per a intuir la direcció musical que pren aquest guitarrista.

Toti Soler, assegut en una cadireta de color blanc amb seient de boga, d'aquelles d'abans, passa hores i hores tocant suites de J. S. Bach, al costat de la finestra, amb una guitarra mixta, feta a Suïssa expressament per a ell. Avui, durant una estona, ha trencat aquesta dinàmica. Començar una conversa sovint costa. Es veu tens. S'ha llevat neguitós i haver de fer una entrevista no l'ajuda gaire a relaxar-se. No hi és gaire avesat. Perquè ell és un músic de referència, però la seva música i la seva vocació gens mercantilista l'han fet passar força desapercbut del gran públic. El seu treball és difícil, minoritari, al cap i a la fi, per més que un dels principis de Toti Soler —com el del seu bon amic Ovidi Montllor— sigui de fer música per al màxim de persones possible, i mai jugar a fer música per a músics. Per això se sent molt satisfet quan explica que la casa que distribueix *Lydda* a Alemanya té el projecte d'editar un llibre de partitures que recollirà algunes de les dues-centes composicions i escaig que fins avui ha escrit Toti Soler.

El migdia va avançant i el guitarrista, més còmode en la conversa, comença a evocar records d'alguns dels seus més estimats amics i ídols. Parla de l'Ovidi Montllor, amb una veu tranquil·la i prima com un oreig; i recobra el to enèrgic quan relata les peripècies viscudes amb Léo Ferré o Diego del Gator. Però el relat comença pel principi. Toti Soler va néixer a Vilassar de Dalt. Als cinc anys sa mare va morir i hagué de viure alguns mesos a casa de l'avi matern, el pedagog Alexandre Galí. Toti Soler recorda la dolçor del seu avi: "No aixecava mai la veu i sempre, havent sopat, ens llegia una estoneta. Algunes vegades l'havia tingut de professor particular, quan anava malament d'alguna matèria, que era sovint. Llavors l'Alexandre m'agafava i me l'explicava i jo ho entenia perfectament. En tinc un gran record, de l'Alexandre; suposo que per això li he dedicat un dels temes del disc."

—*Vas iniciar-te en el món de la música clàssica al Conservatori Superior de Música de Barcelona.*

—Els meus orígens són clàssics, de totes totes. Ja el besavi era cantant d'òpera, com l'àvia. L'avi patern, metge de professió, era violon-

RICARD CUGAT

"Al Conservatori el ritme és un número posat al principi del pentagrama, però hi ha uns altres tipus de música en què el ritme agafa un protagonisme indiscutible."

cel·lista i compositor, com el meu pare. I la mare va ser una gran pianista. Però en canvi la guitarra no tenia cap precedent en la meua família. Una tieta me'n va regalar una de molt senzilleta i em va fer il·lusió. Jo havia començat estudiant piano i violí, però no m'atreien tant com la guitarra. Em vaig posar a estudiar al Conservatori i després vaig anar a Londres a perfeccionar els estudis.

—*Per què aquest viatge a Londres?*

—La veritat és que no ho tenia gaire fàcil aquí, perquè em vaig trobar amb un professor —no cal dir-ne el nom— que em va fer la vida impossible. A mi, no em calia estudiar gaire, tenia molta facilitat i a més tocava jazz i folk..., aquest home no ho podia suportar. Així que vaig decidir de marxar cap a Londres. Allí vaig tenir un professor molt bo, Steven Murray, que em va descobrir per primera vegada la música clàssica contemporània per a guitarra. Però hi vaig estar poc, a Londres, perquè era l'any 68 i aquí ja s'anaven coent coses i, la veritat, jo en volia ser partícip. És el moment que començo a fer col·laboracions amb l'Ovidi Montllor, la Maria del Mar Bonet, el Pau Ribà, el Jordi Sabatés, amb qui teníem un grup de jazz...

—*Quan fas la incursió en el món del jazz co-neixes per casualitat al bluesman Taj Majal.*

—El vaig conèixer a través d'un amic nord-americà que se'l va trobar a Eivissa. El Taj després d'una gira esgotadora havia anat a Eivissa a descansar i va viure durant un temps en una cova. Aquest amic el va portar a la Floresta, que era on vivíem llavors. Ens vam fer molt amics. Ell era aquí d'incògnita i oficialment no volia tocar, però vam aconseguir de muntar algunes actuacions mig d'amagat a Barcelona i també a Madrid. Perquè llavors el bateria que tocava al grup, el Peter Hodgkinson, era arquitecte i treballava a l'estudi del Bofill. Bofill treballava en un projecte a Madrid i tenia una mena de búnquer on tenia instal·lades les oficines del Taller d'Arquitectura. El primer pis era a la vista i allí fèiem les actuacions.

Amb Taj Majal potser vaig tenir el meu primer contacte seriós amb el món del ritme. És clar, al Conservatori el ritme és un número posat al principi del pentagrama, però en canvi, hi ha uns altres tipus de música en què el ritme agafa un protagonisme indiscutible. El Taj em va ensenyar què és un ritme sòlid. A vegades agafàvem un tema i el tocàvem durant mitja hora sense parar, amb una regularitat i una contundència absolutes. Recordo que arribava la nit i jo tenia l'esquena desfeta. Ara bé, quan després vaig entrar en el món del flamenc vaig veure molt més del que era el ritme. Vaig descobrir que tenia personalitat pròpia.

—*Com és que te'n vas a Andalusia a aprendre les tècniques del flamenc?*

—En un principi fou del tot accidental. L'any 72 per Setmana Santa vaig anar al *cortijo* d'uns

amics. I allí vaig sentir flamenc en directe. Em va impressionar. Fins al punt que vaig tornar, em vaig vendre la guitarra elèctrica per comprar una guitarra flamenca i vaig tornar a Andalusia. Va ser així mateix.

—*El guitarrista Diego del Gastor —a qui dediques un tema de Lydda— va ser el teu mestre?*

—Va ser el meu mestre, sí, però més que flamenc és com a persona que vaig aprendre d'ell. Més que la seva música el recordo com era, quan ens trobàvem al bar i xerrava. Dedicar-li una composició era una assignatura pendent que tenia.

—*Com vas entrar en contacte amb Diego del Gastor?*

—L'any 73 feien un programa per televisió que es deia *Grito i geografia del cante*. I la sintonia era extraordinària. Vaig preguntar qui l'havia feta i em van dir que era del Diego del Gastor. I me'n vaig anar a Morón de la Frontera, on vivia, a conèixer-lo. Diego del Gastor era possiblement dels últims guitarristes d'estil antic, del *golpe*, que en diuen. Ell no sortia del poble i tocava quan li donava la grandíssima gana. La sorpresa va ser que quan vaig arribar a Morón de la Frontera vaig trobar-me que era ple de gent de tot el món que volien aprendre del Diego. Un dia ell havia de tocar en una festa que havien organitzat uns americans, però es va fer mal en un dit. Així i tot va decidir que la festa s'havia de fer igualment, a casa seva, una casa als afores del poble. A la festa va venir la cantadora Fernanda de Utrera i ens va fer el dinar. Quin ambient! I aquell dia el Diego em va fer tocar. Necessitaven algú que obrís el foc. I aleshores se'm va acudir de tocar la sardana flamenca. I mentre tocava el Diego era al meu costat seguint-me, com si em volgués donar indicacions. S'ho passava bé. Vaig acabar la improvisació i llavors li vaig tocar aquell tema que havia sentit a la televisió. Li va encantar. I aquí ja ens vam fer amics. Realment va ser una experiència molt bonica. El Diego va morir aquell mateix any.

—*Recuperem el moment que tornes de Londres. Comences a entrar en contacte amb gent de la Nova Cançó.*

—El món de la Cançó no és un món gaire llunyà, perquè jo també n'he fetes, de cançons. El meu primer disc és un recull de cançons. Ara bé, mai no m'he considerat un *cantautor*.

—*Eres una mena de pont?*

—Sí. Estic més vinculat a la Cançó que no la major part dels músics. Amb la Cançó, m'hi he sentit a prop sempre, sobretot des que conec l'Ovidi Montllor, amb qui he treballat durant més de vint-i-cinc anys. Des del primer moment l'Ovidi és un personatge que em va agradar molt: la seva manera de pensar, d'entendre les coses, de donar-les.

—*Com us va conèixer amb l'Ovidi Montllor?*

—Em sembla que va ser arran d'una col·labo-

“Des del moment que vaig deixar el món de la música clàssica i ara, que l'he recuperat, he procurat d'abraçar el màxim terreny possible, perquè tot m'interessa per a la composició. Per sobre de tot m'interessa la composició.”

ració que vaig fer per a un disc de Quico Pi de la Serra, en què també intervenia l'Ovidi. I a partir d'aquí ens vam fer amics i vam començar a treballar plegats.

—*Què vol dir ser amic d'Ovidi Montllor?*

—Doncs vol dir una gran satisfacció... No ho sé, de vegades em sembla que l'Ovidi és per a mi com un germà gran. Hem xerrat molt, he après moltíssim d'ell. I ens hem entès molt. Tenim una entesa especial, i això ens ha permès, des del primer moment, de penetrar-nos molt bé. En general, en poesia, ell fa la tria de poemes i me l'explica. I jo l'entenc de seguida, de seguida trobo la música que ell necessita. Això no es pot pagar. Ell m'ha donat una inspiració enorme i jo li he donat el coixí que necessitava. Hem passat moltes, moltes hores junts, viatjant amb tren o amb cotxe, als recitals, a casa de l'un i de l'altre, amb els amics..., és tota una vida. És un company de vida.

—*Una altra persona que t'ha marcat ha estat Léo Ferré.*

—Conec la música de Léo Ferré de tota la vida. El meu pare en posava quan jo era petit. El trobava absolutament fascinant. L'any 81 Léo Ferré va actuar tres dies al Palau de la Música. Jo vaig assistir al primer concert. Acabada l'actuació vaig anar a saludar-lo. I quan entro al camerí —això és autèntic— em diu: "A tu et conec" (de seguida vaig recordar que l'Ovidi havia estat a casa seva i li havia portat tots els seus discos i potser també els meus). Tot seguit afageix: "I vull enregistrar un disc amb tu". Va ser mas-

sa. No entenia què passava, no sabia què dir. Estava impressionat. Vam començar a parlar i va dir: "Porta la guitarra demà, que ens ho passarem bé". L'endemà vaig portar la guitarra i vaig cometre un petit pecat, vaig tocar una peça seva. Després va insistir que havia de tocar amb ell. I aquella nit, a mitja actuació, en un silenci absolut, em va presentar i vam tocar una peça. Al cap d'un any vam enregistrar un disc a Milà. Tres anys després, a la plaça de la Catedral, amb l'Orquestra Ciutat de Barcelona, també el vaig acompanyar. Quin personatge!, m'emociona. Extraordinari. Com a músic, com a poeta...

—*En quin moment et trobes ara?*

—Torno al món clàssic. Sobretot toco Bach. Bach és la culminació d'un moment musical extraordinari. M'interessa amb passió aquest compositor. N'aprenc molt i em satisfà. A més, gaudeixo tocant sol. Abans per mi tocar sol era fòtut, però ara em fascina, perquè puc donar un nivell molt més alt. Des del moment que vaig deixar el món de la música clàssica i ara, que l'he recuperat, he procurat abraçar el màxim terreny possible, perquè tot m'interessa per a la composició. Per sobre de tot m'interessa la composició.

—*Fas música mestissa?*

—Ara en diuen així. Sí, és un element constant de la meua música. Per mi és la cosa normal. Ara mateix componc temes amb influència de Bach i de Diego del Gastor. I funciona, és clar que funciona.

—*Fuges de la música comercial?*

—No és que en fugi, és que no m'interessa. Fa més de vint anys havia estat en un conjunt de música comercial, que vam editar per a una companyia de discos de Madrid. Vam tenir un gran èxit. Vam vendre molts discos. I això em va permetre de conèixer de prop el món comercial. No m'interessa gens; la música no té res a veure amb els negocis. Jo he decidit de fer música de veritat, amb totes les conseqüències i amb tota la potència possible. Em sembla el camí lògic. L'altre és un camí superflu, que no duu enlloc.

Toti Soler es posa a tocar la Suite número 2 de Bach i no la deixarà fins una estona abans d'anar-se'n a Olot a passar el cap de setmana. De tant en tant necessita fugir de la ciutat. Durant aquests dos dies buscarà una església, una ermita o un espai a l'aire lliure per tocar les cançons del seu pare, sobre poemes de Marià Manent i de Joan Vinyoli. Vol provar com sonen en un espai natural, perquè té intenció d'enregistrar-les. Però, sobretot, la música que li fa companyia un dia i un altre és la música de Bach. Té la Suite número 2 ficada al cap. La treballa, la modela, la sent, la viu. Potser ben aviat Toti apareixerà dalt l'escenari interpretant aquesta peça. "Segurament un dia no gaire llunyà m'atreviré a tocar Bach en públic". **Montserrat Serra**